

DUYVENDAK EN NEKSCHOT

Over haat zaaien, inbreken en ander ontoelaatbare vormen van huiszoeking.

De afgelopen weken stonden de kranten vol van inbreker Duyvendak die dacht dat hij bij wijze van reclamestunt voor zijn nieuwe boek wel als zware jongen uit de kast kon komen. Toen er een rel ontstond, ging hij zo erg draaien dat hij viel. Door de mand en van zijn voetstuk; vooral eigenlijk door de moeite die hij zelf bleek te hebben met zijn verleden. Wat is er mis met voortschrijdende inzichten? Geef mij maar de Duitsers. Misschien is het wel hun moeilijke oorlogsverleden dat ze zo kwiek doet omgaan met minder zwaar beladen historische fouten. Bondskanselier Adenauer pareerde monter; *Was interessiert mich mein Geschwätz von gestern? Es kann mich doch niemand daran hindern, jeden Tag klüger zu werden.* En Joschka Fischer die, toen hij als minister van Buitenlandse Zaken werd geconfronteerd met zijn actieverleden dat heel wat verder ging dan Duyvendak's kleptomane escapade, in de pers liet optekenen *ja ich war militant!* en hij distantieerde zich niet.

Cartoonproblematiek

Het gebrekkige navigatie- en communicatievermogen van Duyvendak deed mij denken aan de wijze waarop Justitie heeft geopereerd in de affaire Nekschot. Wie de reconstructie leest die verscheen in de NRC van 5 juli, kan geen touw vastknopen aan het tollende kompas en de gebrekkige uitleg van Justitie. Uit de reconstructie blijkt dat het vanaf de aangifte door het Meldpunt Discriminatie op 21 april 2005 tot 18 december 2006 duurde tot het College van Procureurs Generaal aan de minister liet weten dat men Nekschot wilde vervolgen. In de tussenliggende ruim anderhalf jaar had een expertisecentrum discriminatie van het O.M. zich diepgaand over de kwestie gebogen, onder meer door uitvoerige interne discussies en overleg met de werkgroep 'cartoonproblematiek' onder leiding van de plaatsvervanger van onze nationale coördinator terrorisme bestrijding. Dat het vervolgens nog bijna een half jaar duurt voor men tot actie overgaat en dat dat vervolgens op zo'n manier gebeurt dat het halve land in rep en roer raakt, roept ernstige twijfels op over het beoordelingsvermogen en de slagvaardigheid van Justitie. Waarom zo langzaam en waarom zo bot, vraag je af.

Het vermoeden overheerst dat men geen idee meer heeft van de grenzen van satire en polemie. De oriëntatie is zoek, het zelfvertrouwen verdwenen. Sinds de haatzaai aanklachten uit het tijdperk Fortuyn, de verkrampt van het maatschappelijk debat door de terreuraanslagen en het christelijk nationalistische reveil van Balkenende, Hirsch Ballin, Verdonk en Wilders is de politiek de weg kwijt en het O.M. struikelt daar achteraan zo lijkt het. Die dolende politiek, gedreven door het legioen van boze en bange kiezers die door de laagdrempelige toegang tot de vele media, scheldend en tierend opkomen voor het fatsoen, zoekt nu alweer jaren naar een aansprekende invulling, die de achterban terug brengt.

Rechtspraak

Ondertussen gaat het in de rechtspraak over de uitingsvrijheid nationaal, noch internationaal (Straatsburg) de verkeerde kant op. De afbakening van de publieke en de private sfeer op internet wordt verduidelijkt. Aan de verhouding tussen de bescherming van eer en goede naam, privacy in het algemeen en ook de godsdienstvrijheid, versus de uitingsvrijheid worden door de rechters gestaag nieuwe hoofdstukken toegevoegd. Over die uitspraken wordt in de wetenschappelijke juridische wereld vervolgens keurig gediscussieerd en er valt al met al weinig verontrustends waar te nemen.

De brug echter tussen deze rechtspraak die betrekkelijk koersvast de juridische grenzen van de uitingsvrijheid bepaalt en de dwalende politiek die door de op drift geraakte kiezers niet meer in zich zelf gelooft en rare dingen roept en doet, wordt gevormd door het Ministerie van Justitie en het onder diens verantwoordelijkheid functionerende OM. Waar waren zij nou precies mee bezig? Je zou kunnen denken aan de voorbereiding van een proefproces. Maar waarom wordt er in dat geval, na ruim anderhalf jaar voorbereiding en overleg op hoog niveau, niet een diepgaande en evenwichtige analyse gepresenteerd van de rechtsvragen die men aan de rechter voor wil leggen? En als het de bedoeling is om een proefproces te voeren, waarom wordt dan vervolgens een tekenaar met veel machtsvertoon, maar zonder adequate persvoorlichting, opgepakt alsof hij een acute bedreiging voor de samenleving vormt en elk moment met zijn potlood een bloedbad aan kan richten? Het lijkt dan alsof het OM het belang van de rechtsvinding verwacht met het behoeden van de samenleving voor een acuut gevaar. Een acuut gevaar waar bij mijn weten geen aanwijzing voor bestond. Het was een vorm van atelierbezoek waar ik geen enkel begrip voor op kon brengen en die begrijpelijkerwijs de speculatie van een politieke arrestatie voedde..

Wanneer je als justitie zo lompe op trekt dat de betrokkene de stuipen op het lijf zijn gejaagd, hij zijn prenten van zijn site haalt en het voorval hem beweegt om in de toekomst zijn cartoons vooraf aan 'de humordeskundige van het OM' voor te leggen, dan is er in elk geval iets grondig mis. In feitelijke zin wordt de uitingsvrijheid dan ernstig beperkt, zonder dat er maar een rechter aan te pas komt.

Marcel de Zwaan is specialist in mediarecht bij Bremer & De Zwaan Advocaten in Amsterdam.

Bremer & De Zwaan adviseren DROPTUFF.nl onder andere over hoe om te gaan met de grenzen van de vrijheid van meningsuiting in relatie tot kunst en nieuwe media.